

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben:
 Egy hónap . . . . . 36 kr. (10 fillér.)
 Három hónap . . . . . 1 ft (3 kor.)
Védőre postán:
 Egy hónapra . . . . . 65 kr. (1 kor. 30 fill.)
 Három hónapra . . . . . 2 ft. (4 kor.)
 Hat hónapra . . . . . 4 ft. (8 kor.)

ELŐRE

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Zöldfa-utca, 22. szám,
 Zöldfa-utca és Nagypiac-tér sarkán.

Felolvasó szerkesztő:
KUN BÉLA.

Gyilkosság az idegenben. — Meggyilkolt községi bíró.

Iparfejlesztési nehézségek.

Nagyvárad, október 26.

A képviselőházban most tárgyalják az iparfejlesztési törvényjavaslatot. Nem a véletlen műve ez, hogy a beterjesztett javaslatok közül éppen ezt veszik elő legelőször. A magyar iparfejlesztés érdekében megindított minden mozgalmat rossz szemmel néztek Ausztriából. Most, mikor nagyban folynak a kiegyezési tárgyalások, ennek a javaslatnak miként való letárgyalása, illetve törvényerőre emelkedése, döntő befolyással lehet a kiegyezés egész komplexumának megkövetésére.

A törvénytervezet a maga egészében oly nagyszabású, hogy rövid cikk keretében azzal érdeme szerint foglalkozni lehetetlen, egyes részleteire avér azt némi megjegyzésünk.

Általánosságban szólva az iparfejlesztésről, annak a leghatékonyabb eszközök a védővámrendszer. Ez tette nagyra Angliát és a többi ipari államokat Ennek a rendszernek a behozatala, Ausztriával jelenleg fenálló közös vámterületi viszonynál fogva, ma lehetetlen.

Hogy ez a törvényjavaslat nem elegendi ki az új rendszerhez fűzött reményeket, az természetes. Sajnos, az áldatlan politikai állapotok az ország pénzügyi viszonyait annyira megviselték és az államkincstárat annyira kimerítették, hogy a mostani költségvetésben lehetetlen volt egy olyan összeget beállítani, mely az iparfejlesztés tervének megfelel. Az ipar földöntérsére előirányzott összeg 24 millió koronában lett megállapítva, illetve előirányozva.

A most tárgyalás alá kerülő törvényjavaslatban a főszó a gyáripár fejlesztésére van fektetve A kisipar és a háziipar teljesen háttérbe szorult. Sajnos, a kisipar mai helyzete elszomorított és sürgős orvoslásra szorult.

A kormány a gyáripár föllendítését a szubvenciókra alapítja. A szubvencióknak a mai formában való kezelése, nem felel meg a célnak. Helytelen azért, mert a szubvenció megadása,

amelytől esetleg egy nagy gyárvállalat léte, vagy nem léte függ, az ipartanács közvetítésével egy emberre, a miniszterre van bízva. Ezt a széles jogkört ki kell venni egy ember kezéből és a törvényhozái testületre kell rábízni. Igaz, hogy ezáltal a kereskedők üzleti tiltakait a nagy nyilvánosságunk szolgálatának ki. Éppen azért, mert magánüzemlék üzleti vállalatok diszkrecionális jellegű, meg kell szüntetni a magáncégek szubvencionálását. Az állam pénzét csak olyan vállalatoknak adhatja segítőtársul, ahol alkalma van a kellő ellenőrzést gyakorolni. Már pedig ez magáncégeknek ki van zárva. A szubvencionálás ezután csak nyilvános számadásra kötelezett vállalatokra kellene kiterjeszteni. Ezeknek mérlegelni, zárószámadásuk nyilvános lévén, alkalma nyílik az államnak a szubvenció felhasználásáról meggyőződnie. Meg kell szorítani, el kell tiltani a segélyezett vállalatokat, hogy külföldi vállalatokkal kartertelésesnek, mely legfőbb-ször a hazai ipar rovására megy.

Az iparfejlesztés nehézsége nálunk, nemcsak a tőkeliányban jelentkezik, hanem elsősorban a munkás hiányában is. A magyar őstermeléssel foglalkozó, szive a földhöz van röve, oda vonza minden vágya. Ha tőket gyűjt magának, vagy földet vásárol, vagy a földébe teszi és rául. Hogy tőkéjét ipari vállalatba fektesse, vagy egyáltalán vállalkozzon, a magyar gazdát ebből a csekélyösségből kivonásolni meg nem időszerti, de lehetetlen is. Az igazi munkásanyag csak a felvidéken és a nemzetiségiéket lakta helyeken található, ezeket azonban csak könnyebb ipari munkára lehet fűlhasználni. Az a kevés tő, mely ebben a gazdagnak mondott országban van, a bankokban és a mágnesok erszényeiben található. A bankok, mert a legtöbbszőr alapszabályuk is tiltják, ritkán vállalkozhatnak. A mágnes őszialynak derogál, hogy neve egy ipari vállalat octglablaja legyen.

Adig, míg Magyarországon a dolgozni szívesen magasztos

frázist hangoztatják, addig, míg ebben az országban „dolgozni nem uri dolog”, addig itt az iparfejlesztés csak meddő kísérlet. Ezekről a téves nézetekről kell első sorban lemondani és akkor megfelelő anyagi és erkölcsi eszközökkel Magyarországot azon kezdetleges stádiumba lehet hozni, ahol a mai modern iparállam csirázik.

Rákóczi napja.

Nagyvárad ünnepe.

Diszközgyűlés a városházban.

Nagyvárad, okt. 26.

(Saját tudósítónktól.)

Ünnepet ül Magyarországon. A nagy fejedelem, II. Rákóczi Ferenc a számkivetés nehéz napjai után hazai földre érkezik. S vele visszajön a magyar szavak nagyszerű álma, a régi idők, a kuruc idők dicsőségének emléke.

Minden magyar ünnepe, Ünnepi a mult nagy álmait a hős időők iránti lelkesedés és kegyelet ünnepe. Közös érzésben dobban össze minden magyar szív, a nagy fejedelem és bujdosó társai iránti halás emlékezés felemelésében.

És a nagy ünnepekből ki veszi Nagyvárad városa is a maga részét. A város a nemzeti zászlók százaival hirdeti kifelé is a nagy ünnepet. A székesegyházban ünnepi gyásztisztelet nyitja meg a hoinapi ünnepek sorát. Ugyanabban az időben valamennyi vallásfelekezet templomaiban megszólal a hívők imája a nagy fejedelemtől, II. Rákóczi Ferencről. De ünnepet ül a tenuló ifjúság, a város és vármegye közönsége.

Az ünnepek sorrendje a következő:

A városházban Glac Antal főispán elnökelte alatt diszközgyűlést tart a törvényhatósági bizottság.

A nagyváradi premontré főgimnázium tanterülete és tanuló ifjúsága, II. Rákóczi Ferenc és társai harminak használatára alkalmából f. hó 29-én hétfőn d. e. 11 órák or a főgimnázium dísztermében ünnepeket rendez.

A nagyváradi felső kereskedelmi iskola Széchenyi önképzőkör f. hó 29-én, d. u. 3 órák or tartja Rákó-

ci ünnepeit a kuruc hősök emlékére az iskola dísztermében.

Az orthodoxok iszraelita közközség, II. Rákóczi Ferenc fejedelem és bujdosó társai földi maradványainak haza hozatala alkalmából az új templomban október 27-én d. e. 10 órák hálaadó istentiszteletet fog tartani. — A hitközség pogári főiskolájának ifjúsága és tanári kara folyó hó 28-án d. e. 11 órák or az intézet nagyertermében Rákóczi-ünnepeit rendez.

A nagyváradi orth. izr. elemi főiskola f. hó 28-án d. e. 8 órák or rendezi Rákóczi-ünnepeit.

A Tisza Kálmán-terti községi elemi leányiskola Rákóczi ünnepeket 1906. október hó 29-én délelőtt órák or tartja meg.

A villamos-sztrájk Budapestén.

Felolvasóját a sztrájkantányt.

Katonaság készenlétben.

Nagyvárad, okt. 26.

(Telefon tudósítás.) A villamos vasutak alkalmazottak sztrájkja áll s nagyon halavány a romény, hogy rövidesen megszűnjék. A közuti és városi vasutáraságok mindent elkövetnek, hogy a forgalmat — ha redukálva is — tartsák fenn, de ez a körülmény nem elég arra, hogy a sztrájkot megszüntesse. A sztrájkolók száma ma még szaporodott is. A városi villamos vasutáraság áramfejlesztő telephének 44 munkása közül 36 beszűntette a munkát.

Megjelenésük a sztrájkantány igen nagy lelkesedést keltett. Dr. Landler Jenő, a sztrájk levezető beszédet mondott, amelyben kitarásra buzdította a sztrájkolókat.

— Nem tart a közlelem hetekig de még csak napokig sen.

A sztrájkolókon fogott a buzdító szó. Ma még nyoma sincs a kétségnek, vagy a kishitűségnek. Vakon hisznek vezérükben. A bizottság időközben kisebb csoportokat küld a városba azal a feladattal, hogy a hol lehet szüntessék be a forgalmat. A kiküldöttek hoznak is néha néha egy-egy részabálványt és ugyanannyi kocsivezetőt.

— Meg vagyunk elégedve az eddig elért eredményekkel — mondja munkatársunknak a szervező bizottság egyik tagja. Nekünk elég, ha

csak egy-egy óra megszakhajuk a forgalmat, mert a közönség végre is megújta a dolgot.

A sztrájkolók kedvét koholt hírekkel is szíjják. Így például elerjesztették közöttük, hogy Kőnig, a bécsi villamos vasutak igazgatója, továbbá Siemens és Halske, a pozsonyi villamos tulajdonosai megtámadták a budapesti társaságotól a segítséget. A másik hangulatkezelésre szánt hír az volt, hogy Boda Dezso rendőrfőkapitány elutasította a társaságok igazgatóit azaz a feljelentést, amelyet az alkalmazottak ellen tettek sikkasztás miatt. Elutasította pedig azaz a megokolással, hogy ő nem kapható embervadászatra. A kalaukoknak, akik a kocsiakat cserbenhagyták, kancúciój van s mielőtt sztrájkba léptek, lezártolták a pénzzel. Dr. Landler ma reggel a közúti és a városi vasutak pénztárába 3950 koronát küldött, amelyet val számoltak le neki a sztrájkolók kalaukai.

A budapest-rákospalota újpesti vasúttársaság alkalmazottai nem sztrájkolnak. Ezeket esküjük köti, hogy kitartanak a szolgáltatásban éppen úgy, mint az államvasutak alkalmazottai. Nem sztrájkolhatnak a közlekedési vállalat kocsiái és kalauzai sem, mert ezek nem tagjai az Országos Vasutas Szövetségnek s így nem fogadják be őket a sztrájkanyagára.

Reggel óta egyáltalán nem volt zavargás. A rendőrség egész legénysége készenlétben van az egyes kerületi kapitányságok és a mosoniyi utcai rendőrség udvarán s az összes rendőrszervezetek felügyeleti szolgálatba rendeltek. Készen lóben van a helyőrség is. Ma dében egy órakor a rimizék, az áramfejlesztő telepen és a kocsinthelyek elé katonai készenlétet vezényelnek. A készenlétet, amelyeket egy-egy tisztból és 25—25 katonából állítanak össze, este tíz óráig maradnak helyükön. Akkor bonyolják őket s a felügyeletet a rendőrség veszi át.

Ha a sztrájk rövidesen véget nem ér s a Rákóczi ünnep napján nem járnak a villamosok, a rendőrség egészen a katonaságnak engedő át a teret.

A sztrájkanyagára ma a főkapitány szigorú parancsot küldött, amely meghagyja a sztrájk vezetőségnek, hogy vonja be a sztrájkanyagát köré vont kordont és tegye szabaddá a sztrájkanyagára való közlekedést, mert ellenkező esetben kénytelen lesz a sztrájkanyagát felosztatni. A parancsot azonnal végrehajtották.

A sztrájkolók minden intézkedés dacára szilárdan bíznak győzelmükben, követeléseik teljesülésében. A sztrájkolók a bécsi Eisenbahnverein is támogatja, amennyiben ma hater koronát juttatott a sztrájkbizottság kezéhez.

Egy nagyváradi ifjú tragédiája.

Öngyilkosság az idegenben.

Hét száz koronáért a halála.

Nagyvárad, okt. 26.

(Saját tudósítónktól.) Súlyos gyász nehezedik Nagyvárad egyik legtekintélyes polgárára Benedek Dávid marhakereskedőre. Huszonkét éves, Nagyváradon is jól ismert fia léha könnyelmű élete folytán, összeültetésbe jutott a büntetőtörvénykönyv paragrafusaival, sikkasztott Kolozsvárott szíven lötte magát és meghalt.

A szomorú esetről a következőket jelenti kolozsvári tudósítónk:

Hangos dörög riasztotta fel ma délután fél tíz órakor a Kolozsvári New-York szálló harmadik emeletének lakóit. A szobaaszony rémes sikoltozással rohant le a pincér után, a körültekintő szobák vendégei kitódultak a folyosóra, fejvesztett futkosás, zúrvár volt mindenfelé, de senki sem tudta mi történt. Csak a durranást s az utána következők zuhanást hallotta mindenki s bár tisztában voltak avval hogy öngyilkosságról van szó, senki sem mert bemenni a 61-es számú szobába, a honnan a lövés hangja jött. A pincér lőhenge érkezett föl s kinyitva az ajtót, rémes látvány tárult az oda csoportosulók szeme elé Benedek Jenő, a Neuschloss Károly és fia budapesti cég alkalmazottja ott fekték földön, szíve fölve.

Mintha bomba repült volna az ajtó előtt álló csoportok közé, Szíjlejtőbenek, a nők támoiyogva vonultak fére, egy uri nő rosszul lett az izgatottságot s maga a szobaaszony is kabultán, szó nélkül rogyott le székre.

Pár perc telte bele, míg egy pár szállóalkalmazott megjelent s bentment a szobába, hol a szerencsétlen már kiszáradt.

Azonál értesítették a rendőrséget, honnan a mihamar megjelent rendőrbiztos és rendőrorvos már csak a beállott halált tudták megállapítani s hozzáfogtak az öngyilkos tulajdonának átvételéhez.

A halott kabátjának zsebében néhány értéktelen írást kívül két levelet találtak. Az egyik, amelyet a következő öngyilkossága előtt a rendőrséghez van címzve. A levél tartalma itt következik:

Kérem atyámat, Benedek Dávid marhakereskedőt, Nagyvárad Várm. h. á. z. t. 104. szám alatt értesíteni halálomról. A boncolást tekintsem el, mert önszántomból követtem el az öngyilkosságot.

Benedek Jenő.

A másik levelet a Neuschloss-cég intézte az elhunyt, amely le-

vélben értesítik, hogy miután a red bizott pénzékből 747 kor. 42 fillér h. ányák állásról fölmentik, egyben át kell adnia példányt Klein Miksának egy elismervényről együtt, melyben beismeri, hogy a jelzett öngyilkos elköltötte. Ez intézkedés nem lehetett váratlan, mert már tegnap látszott Benedeken, hogy nagyon izgatottan járt-kelt s nem találta meg helyét. Ma reggel aztán megöltötte a csomót s egy jól irányzó lövéssel véget vetett életének. Fegyverében még egy golyót találtak, a mit arra az este késített elő, ha nem talál. A téli felső kabátja zsebében még egy egész doboz töltés volt, a mit többi holmijával együtt lefoglalták.

A kolozsvári rendőrség tegnap éjjel értesítette sürgönyrel a nagyváradi rendőrséget azaz az önmagáról annyira megfélemlített ifjú Vámbáz utcán lakó szüleit. A boldogtalan ifjú bőséggel használították a bonctani intézetbe, ahol ma fel is boncolták.

Relytélyes gyilkosság!

Megölték, mert becstelés volt!

Meggyilkolt közönségi bíró.

Nagyvárad, okt. 24.

(Saját tudósítónktól.) Egy rejtélyes bűneset foglalkoztatja most a gyantai csendőrséget. A felülegtekintélyesebb polgár, a báró lakásában holtan találták, fején súlyos ütésektől eredő sebekkel borítva, anélkül azonban, hogy a gyilkosokra csak egyetlen jellő lehetne következnie. A relytélyes bűnügyről a következőket jelenti tudósítónk: Nagy tisztelőt és szeretet vette körül Gyanta közönségben Butuly Péter odaváló jómódú gazdát, kőrfa akaratú, szilárd jellemű férfit volt, aki elszántan vette fel a küzdelmet a közönség felbujtásáért, a község érdekeit alászó visszafelékel, bűnos üzemekkel szemben. Sok haragosa akadt e miatt Butuly Péternek, mert a tervberet nagy tisztogatás, a melyeket Butuly, mint bíró kezdett keresztül vinni, nem tetszettek sok rossz lelkiismeretű emberek, mert alaposan tartottak attól, hogy félre őzött bűnos titkaik napfényre kerülnek.

Butuly azonban nem az az ember volt, aki megkezdett szándékától elálljon s bár mindennap növekedett ellenségeinek tisztító száma, munkáját tovább folytatta. Ellenségei látták, hogy Butuly a fenyegetések elől nem hátrál, a gáncsolásra, a szidalmakkal nem tartózik, végül kétségbeesett tette harózták magukat. Elhatározták, hogy megölik. S bűnos tervüket kegyetlenül végre is hajtották. Ma délután hol-

tan találták meg Butuly Pétert, a közönség bíróját. Feje, több oldalról kegyetlen súlyos csapások alatt összezsúvva, nyakán fogatgatók, izomzerek nyomai, egész teste pedig rugalmasok ejtette sebekkel borítva. Minden fel arra vall, hogy egész bamba vitte végbe a vadállatias vérgengafát. A gyilkosok kiltérére ezigdig csak gyantaiokból nem lehet következtetni, mert oly ravaszul s annyiszámítással vitték végbe gazteltüket, hogy egyetlen áruól nyom sem maradt utánu.

H I R E K.

A zugiskolák ellen. Biharvármegye törvényhatóság bizottsága legutolsó közgyűlésén szabályrendeletet alkotott, amelyel azután lefektetésre akart tenni minden zugiskolát. A szabályrendelet intézkedése még csírájában megakadályozná bármely zugiskola keletkezését, illetőleg működését. A helygyűlés a hozzá jóváhagyás végett felterjesztett szabályrendeletet ma visszaküldötte a vármegyének azaz a meghagyással, hogy a vármegye törvényhatósága alkosson új szabályrendeletet, mert a mostani teljesen elégtelen, mert a mostani teljesen elégtelen, mert a mostani teljesen elégtelen, mert a mostani teljesen elégtelen.

A mentések költségei. A városi mentő osztály ma terjesztette be a városi tanácsnak a július, augusztus, szeptember hónapokról szóló kimutatást a titkosságot megillető mentés és betegszállító díjakról. A kimutatás szerint a városi költség: 1. A titkossági részvéte után 91 korona 90 fillér. 2. A 117 korona betegszállítási díj tíz százaléka 11 korona 70 fillér. 3. Maszly Károly szakaszcserancnok jutalma 20 korona. Összesen 112 korona 90 fillér.

A vármegye kéreése. Biharvármegye alapszámja ma átiratban kéri a polgármestert, hogy a társasok és hárszolgá iparokra vonatkozó, Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága által alkotott szabályrendelet rövid használatra küldje meg.

A negyedik népkönyvtár. A kultúra terjesztésének mindegy gog pontjai a népkönyvtárak. A művelődés, a szellemi előre haladás határozott eszköze a könyv, amelyben évszázadok tudása, kultúrája és művelődése van lefektetve. Nagyváradon az Szigligeti társaság vette nemcsak feladatul a népdolgozó ügyét, olyantornán, hogy nép könyvtárakat állít fel városunkban. A Szigligeti társaság nagyváradi népkönyvtárai azonban még mindig fejlesztésre, gyarapításra szorulnak. A rendelkezésre álló anyagi eszközök csekély-sége nagyon korlátozza a könyv-

Lukács Aladár fehérnemű specialista

elsőrangú kalap, uri divat és fehérnemű különlegességek üzlete

FŐ-UTCA, az Országyarok új bérpalotájában

1. hó végével nyílik meg, amely üzlet bizonyára méltó feltöltést fog kelteni minden körben.

